

פרק א

ענף עץ אבות

תולדות אביו

הגאון הצדיק רבי ישעי' עפשטיין זצ"ל

משפחתו וימי נעוריו¹

הרב הגאון המובהק הצדיק המפורסם, אוצר מלא כל כלי חמדה² רבי ישעיה עפשטיין, נולד בשנת ת"ר לאביו הרבני הנכבד רבי אברהם במחוז סעלץ שבפלך הורודנה. עוד קודם הגיעו למצוות, אמו הצדקת והעניה³, באהבה לתורה, טרחה ושלחה אותו לשקוד על דלתי תורה ולישב באהלה של תורה בישיבת 'מיר' המפורסמת. בהגיעו לשם נבחן אצל הגה"צ רבי חיים לייב טיקטינסקי הר"מ הראשי של הישיבה⁴. רבי ישעיה עלה ונתעלה במעלות התורה בהיותו ממציני הישיבה שהיתה מלאה חכמים וסופרים⁵. וכך הלך וגדל ושקד על התורה בשקידה נפלאה ומיוחדת ונעשה גדול ומפורסם בתורה ויראה רוממה באותו דור

1. היות ובעיקר תולדות רבי ישעיה אנו ניזונים מכתבי בנו – רבינו, שהיה צעיר בניו (רבי פינחס נולד לאביו בעת שהיה כבר בשנות העמידה, בערך בשנת המ"ז לחייו), נעתיק את ראש דבריו שם, בהתנצלותו על מיעוט ידיעותיו בתולדות משפחתו:

"ובנדון זה הנה אני הצעיר שבבניו, בן זקונים, לא אוכל לספר ולתאר היטב את תולדותיו וכיוצא בהן ומהן, מפני שתמורות הזמן ותקופת ימי חלדו חלק הארי שבימי חיי האדם ימי צעירותו שנקרא בפי חכז"ל 'כלילא דוורדא' (שבת דף קנ"ב ע"א) עד ימי הזקנה בלתי ידוע לי על נכון, וגם אני מיום היותי בן י"ג ומחצה, נפרדתי מאתו ונסעתי ללמוד במקומות אחרים, לקיים הוי גולה למקום תורה, ולא הייתי בא לביתו רק על החגים, וממילא רק רשמים כללים מה שקלטה אזני ומעט מה שראיתי ושמעתי מפיו הקדוש דרך שיחה וסיפור של ת"ח אוכל למסור".

2. לשון רבינו בעמוד שער הספר לבוש ישע.

3. שמה אינו ידוע לנו.

4. רבי חיים יהודא לייב טיקטינסקי נולד בשנת תקפ"ד לאביו רבי שמואל שהיה מייסדה של ישיבת מיר. בהיותו ילד נתייתם מאביו, ובכשרונו הגאוני פילס לו לעצמו דרך בלימודו. בשנת תר"י נתמנה למלא מקומו של אביו בראשות הישיבה וכיהן בה מ"ט שנים. בתקופתו גדלה הישיבה ולמדו בה מאות תלמידים. שמעו הטוב יצא בכל הארץ עד אשר גם מאפסי תבל נהרו תלמידים רבים גדולי תורה להקשיב לקח מפיו הקדוש. עליו היה רבי ישראל מסלאנט זצ"ל רגיל לומר: "מי שרוצה להבין דף גמרא כדבעי, ילך אצל ר' חיים לייב במיר". נלב"ע י"ט בניסן תרנ"ט ונטמן בוורשא.

5. סיפר הגאון רבי יהושע העשיל מרגליות, הרב דווישניווע אשר בערוב ימיו עלה לא"י וכיהן ברבנות העיר רחובות, כי כשהגיע ללמוד בצעירותו בישיבת מיר למד עמו רבי ישעיה בחברותא.

[את חתימתו של הגאון ר' יהושע העשיל מרגליות, הרב דרחובות, אנו מוצאים על 'קול קורא' במרחשוון תרפ"ו ובכ"ט ניסן תרפ"ז בירושלים יחד עם גדולי ישראל שבדורו, ובראשם הגאונים רבי יצחק ירוחם דיסקין, רבי יוסף חיים זוננפלד ורבי איסר זלמן מלצר].